BIZNES STRATEGIYASININ ELMI TƏMƏL MƏRHƏLƏLƏRI

NURLAY ŞƏRIFOVA

Strateji planlaşdırma – bu, idarəetmə funksiyalarından biri olaraq, təşkilat tərəfindən məqsədlərin və onlara nail olmaq yollarının seçilməsi prosesini özündə əks etdirir. Strateji planlaşdırma bütün idarəetmə qərarlarının əsasını təmin edir, motivasiya və nəzarət funksiyalarının, təşkilatın strateji planlarının hazırlanmasına yönəlib

Son vaxtlaradək strateji planlaşdırmadan, əsasən, böyük beynəlxalq konsernlər daha çox istifadə edirdi. Lakin aparılan sorğular göstərir ki, orta biznesi təmsil edən şirkətlərin çoxu son zamanlar, strateji planlaşdırma məsələləri ilə məşğul olmağa başlamış. Bura "planlaşdırma" məqsədləri və onlara nail olmaq yollarının müəyyənləşdirilməsi daxildir.

STRATEJI PLANLAŞDIRMA PROSESI BIR NEÇƏ MƏRHƏLƏDƏN IBARƏTDIR:

- Missiya və şirkətin məqsədlərinin müəyyənləşdirilməsi.
- Şirkətin güclü və zəif tərəflərinin təhlilini özündə birləşdirən məlumatların toplanması mühitinin təhlili
- Biznesin inkişaf strategiyasının seçimi:
- Biznesin inkişaf strategiyasının yerinə yetirilməsi;
- Strategiyanın yerinə yetirilməsinə nəzarət

MISSIYA

Bu hansısa sahibkarlıq subyektinin biznes konsepsiyasının müəyyən istiqamətdə hərəkət etmək niyyətidir". Adətən burada şirkətin statusu, onun fəaliyyətinin əsas prinsipləri, ali rəhbərliyin gələcək fəaliyyətlə bağlı fikirləri təsvir olunur, eyni zamanda, sahibkarlıq subyektinin ən mühim təsərrüfat xüsusiyyətlərinin müəyyənləşdirilməsi verilir

Məqsədin əsas xarakteristikası aşağıdakılardan ibarətdir:

1. Dəqiq təhsildə müəyyən zaman intervalı;
2. Konkretlik və ölçülmə qabiliyyəti;
3. Digər tapşırıqlarla və sərvətlər ilə əks olmaması və uyğunluğu;
4. Ünvanlılığı və nəzarətliliyi.

STRATEJİ PLANLAŞDIRMA

Strateji təhlil və ya onun kimi yenə də "portfel təhlili" strateji planlaşdırmanın əsas elementidir. Strateji təhlil 60-ci illərin sonundan başlayaraq həyata keçirilir. Portfel təhlil vahidi "strateji ərazilərin təsərrüfatçılığı" sayılır. Portfel təhlilinin əsas metodu ikiölçülü matrislərin qurulması adlanır.Matrislərin formalaşmasının üç metodu var:

- Cədvələ uyğun yanaşma
- Koordinat yanaşma
- Məntiqi yürüş zamanı sol yuxarı və aşağı küncündən sağ tərəfindən, portfelin təhlili aparılır. Belə yanaşma beynəlxalq təcrübədə ən çox vüsət alanıdır.

İqtisadi amillər

Cari və proqnozlaşdırılan iqtisadiyyatın vəziyyəti şirkətin məqsədləri üçün dramatik təsirə malik ola bilər. İqtisadi mühitdə bəzi amillər daim qiymətləndirilir və diaqnozu olmalıdır. Makroiqtisadi komponentlərin öyrənilməsi ehtiyatların paylanmasını və formalaşmasını necə anlamaq üçün bizə imkan verir. İqtisadiyyatın öyrənilməsi göstəricilərinin bir sıra təhlilini nəzərdə tutur: işsizlik səviyyəsinin, faiz dərəcəsinin, tədiyyə balansının, vergi normalarının, əmək məhsuldarlığının, ÜDM həcmi, inflyasiyanın tempinin və s.

STRATEJI TƏHLILIN NƏTICƏLƏRINƏ ƏSASLANARAQ BIZNESIN INKIŞAF STRATEGIYASININ SEÇIMI

Keyfiyyətcə uzunmüddətli strategiya müəyyən istiqamət üzrə - şirkətin biznesinin inkişafı ilə bağlı sahələr, formalar, onun fəaliyyəti, şirkətin mövqeyini, şirkət daxilində qarşılıqlı münasibətlər sisteminin, eləcə də ətraf mühitdə, onun məqsədlərinə doğru hərəkət istiqamət hüququnu şirkətə vermişdir. Əlbəttə, biznesin inkişaf strategiyası bu məsələnin təhlili nəzərə alınmaqla seçilməlidir:

·Şirkətin rəqabət mövqeyi- bu strategiya bölgəsində təsərrüfatı;

·Təsərrüfatçılıq zonasının ən strateji inkişaf perspektivləri;

·Bəzi hallarda şirkətin malik olduğu texnologiyalar nəzərə alınmaqla.

Yadda saxlamaq lazımdır ki, strategiyaların dörd əsas tipi mövcuddur və bunlar aşağıdakılardır:

1. Toplanmış artım strategiyasının, bazarın inkişaf strategiyası olmaqla, burada inkişaf strategiyası məhsulun bazarda mövqelərinin gücləndirilməsi strategiyasıdır.
2. İnteqrasiyaedilmiş inkişaf strategiyası, bu əsasən arxa şaquli inteqrasiya strategiyası və ya irəli gedən şaquli inteqrasiya strategiyası anlamını daşıyır.
3. Diversifikasiya artım strategiyası ,bu ,əsasən , mərkəzə uyğunlaşdırılan şaxələndirilmə strategiyası və ya üfiqi diversifikasiya strategiyası anlamında başa düşülməlidir.
4. Azaldılma strategiyası, bu xərclərin azaldılması strategiyası, ümumi azaldılma strategiyası və "məhsulun yığımı" strategiyası anlamında başa düşülməlidir.

Ali rəhbərlik funksiyasını:

1. Mühitin dərindən öyrənilməsinin müasir vəziyyəti, məqsəd və strategiyaların hazırlanması və həyata keçirilməsi. Müəyyən məqsədlərin tam aydınlaşmasının mahiyyəti;
2. Mövcud bir şirkətin ehtiyatlarından istifadənin səmərəliliyi üzrə qərarların qəbul edilməsi;
3. Təşkilati struktur haqqında qərar;
4. Şirkətdə keçirilməsi zəruri olan dəyişikliklər;
5. Nəzərdə tutulmuş zəruri hallar yarandıqda strategiyanın yerinə yetirilməsi planına yenidən baxılması.

Biznesin inkişaf strategiyasının birinci tipinə nümunə olaraq hər bir konkret zaman aralığında, son dövrdə nə qədər və hansı məhsulun istehsal edilməsini qeydə alan bazar müəyyən məhsulun istehsalının uzunmüddətli planına görə xidmət etməsini qeyd etmək olar.

BIZNESIN INKIŞAFINDA TƏŞKILATI STRATEGIYANIN MAHIYYƏTI

İnkişaf strategiyasının ikinci tipinə nümunə olaraq strateji idarəetməyə aid aşağıdakı strategiyaları vardır:

·Qiymətləri aşağı salmadan müəyyən faizə qədər bazardakı satışın həcmini artırmaq;

·Digər məhsul istehsalının azaldılması zamanı müəyyən məhsul istehsalına başlamaq;

·Rəqiblərə nəzarət, paylama şəbəkəsinə daxil omaq;

·Təşkilati əməyin qrup formasına keçidin mövcudluğu.